DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.14915012 ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଚିତ୍ରାର୍ପିତ ନୈବେଦ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦଙ୍କ ଚିତ୍ର

ସୁମନ୍ତ କୁମାର ଭୋଇ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ଆଲୋଚ୍ୟ 'ଚିତ୍ରାର୍ପିତ ନୈବେଦ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦଙ୍କ ଚିତ୍ର' ଶୀର୍ଷକ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଶିକ୍ଷା ବିବର୍ଜିତ, ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ବିଜଡ଼ିତ, ଜମିଦାର ଗୋଷ୍ଠୀର ଶୋଷଣରେ କବଳିତ ସମାଜର ପ୍ରତିଛବିକୁ ତଥା ନାରୀଶିକ୍ଷା ଓ ନିଶା ନିବାରଣକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବାର ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ଉପଜୀବ୍ୟ ଉପାଦାନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଗାଳ୍ପିକ ନନ୍ଦଙ୍କ ଉକ୍ତ ସଂକଳନଟି ସମାଜର ବାସ୍ତବତାକୁ ଯେ ସୁଚାରୁ ରୂପେ ପ୍ରତିପାଦନ କରିପାରିଛି ତାହା ହୃଦବୋଧ ହୁଏ। ଏଣୁ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିନିୟତ ପ୍ରତିଫଳିତ ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ରର ଏହା ଯେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଦଲିଲ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ଚିତ୍ର, ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ, ଜମିଦାର ଗୋଷ୍ଠୀର ଶୋଷଣ, ନାରୀଶିକ୍ଷା, ନିଶା ନିବାରଣ, ଶିଷ୍ଟ ପାଳନ ଓ ଦୁଷ୍ଟ ଦଳନ

ଗାଳ୍ପିକ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦ(୧୮୬୮-୧୯୩୨) ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଆଦି ପର୍ବରେ ଜଣେ ମାନବନିଷ୍ଠ ବଳିଷ୍ଠ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିଥିଲେ ହେଁ ଗାଳ୍ପିକ ଭାବରେ ସେ ବେଶ୍ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିପାରିଥିଲେ। ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ କଟକ ଜିଲ୍ଲା ଅନ୍ତର୍ଗତ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱରପୁର ଗ୍ରାମରେ। ବୃତ୍ତିରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ବରିଷ୍ଠ ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତିରେ ଜଣେ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକ ଅଟନ୍ତି। ଏକାଧାରରେ ଜଣେ କବି, ଗାଳ୍ପିକ ଓ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଭାବରେ ନିଜର ପାରଦର୍ଶିତାର ପ୍ରମାଣ ପ୍ରଦାନ କରି ସେ ଅଶେଷ ଯଶର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିଥିଲେ। ଗାଳ୍ପିକ ନନ୍ଦଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଗଳ୍ପ 'ସୌଦାମିନୀ' ୧୯୦୧ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ। ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ 'ଗୋଟିଏ ଚିତ୍ର', 'ଜଗୁ ଚୌକିଦାର' ୧୯୦୫, 'ଗଦା ଡକାଏତ' ୧୯୦୬, ' ମା! ମୁଁ ଜମା ଏଥିରେ ହାତ ଦେଇନାହିଁ, ୧୯୦୬, 'ଛୋଟ ରାମ ଦାସ' ୧୯୦୬, 'ପ୍ରତିଶୋଧ' ୧୯୦୭ ଏବଂ 'ଭୀଲ ବାଳକ' ୧୯୦୭ ଆଦି ଗଳ୍ପ ସେ ରଚନା କରିଛନ୍ତି। ଅର୍ଥାତ ୧୯୦୭ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ଆଠଟି ଗଳ୍ପ ରଚନା କରି ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦ ଆଦି ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟକୁ ଏକ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନା ଦେଇଥିଲେ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ। ୧୯୦୭ ମସିହାରେ ଛ'ଟି ଗଳ୍ପକୁ ନେଇ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ 'ଚିତ୍ର' ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା। ଯାହାକି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଗଳ୍ପ ସଂକଳନର ମାନ୍ୟତା ପାଇପାରିଛି। ଦୀର୍ଘ ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ବ୍ୟବଧାନ ପରେ ସେ ପୁନର୍ବାର ଗଳ୍ପ ରଚନାରେ ମନୋନିବେଶ କରି 'କଲ୍ୟାଣୀ'(୧୯୧୪), 'ତେନ୍ତୁଳିଆ ପୀର' (୧୯୧୪) ଭଳି ଆହୁରି ୧୩ ଗୋଟି ଗଳ୍ପ ରଚନା କରି ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟକୁ ଏକ ନୂତନ ଦିଶା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ। ଗାଳ୍ପିକ ନନ୍ଦଙ୍କ ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଐତିହାସିକ, କିମ୍ବଦନ୍ତୀମୂଳକ ଓ ସାମାଜିକ ଜନଜୀବନର ପ୍ରତିନିୟତ ପ୍ରତିଛବିର ପ୍ରତିଫଳନରେ ବେଶ୍ ସାର୍ଥକ।

ଆଲୋଚ୍ୟ 'ଚିତ୍ରାର୍ପିତ ନୈବେଦ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦଙ୍କ ଚିତ୍ର'

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at : https://pracheenews.com/

DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.14915012

Article No - BPP00264

ଯୋଗାଯୋଗ : ଡକ୍ଟର ସୁମନ୍ତ କୁମାର ଭୋଇ
ଅଧ୍ୟାପକ, ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ, ଆଦିକବି ସାରଳାଦାସ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ତିର୍ତ୍ତୋଲ, ଜଗତସିଂହପୁର।
Email: sumantabhoi5@gmail.com
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0006-0739-8148

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୩.୧୦.୨୦୨୪	୧୦.୧୧.୨୦୨୪	୨୫.୧୨.୨୦୨୪	୧.୦୨.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ଭୋଇ, ସୁମନ୍ତ କୁମାର; ୨୦୨୫। ଓଡ଼ିଆ ଚିତ୍ରାର୍ପିତ ନୈବେଦ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦଙ୍କ ଚିତ୍ର। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୦, ସଂଖ୍ୟା : ଟ; ପୃଷ୍ଠା :୩୦-୩୩।

ଶୀର୍ଷକ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଶିକ୍ଷା ବିବର୍ଜିତ, ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ବିଜଡ଼ିତ, ଜମିଦାର ଗୋଷ୍ଠୀର ଶୋଷଣରେ କବଳିତ ସମାଜର ପ୍ରତିଛବିକୁ ତଥା ନାରୀଶିକ୍ଷା ଓ ନିଶା ନିବାରଣକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବାର ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ଉପଜୀବ୍ୟ ଉପାଦାନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଗାଳ୍ପିକ ନନ୍ଦଙ୍କ ଉକ୍ତ ସଂକଳନଟି ସମାଜର ବାସ୍ତବତାକୁ ଯେ ସୂଚାରୁ ରୂପେ ପ୍ରତିପାଦନ କରିପାରିଛି ତାହା ହୃଦବୋଧ ହୁଏ। ଏଣୁ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିନିୟତ ପ୍ରତିଫଳିତ ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ରର ଏହା ଯେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଦଲିଲ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ। ଯହାର ଆଲୋଚନା ନିମ୍ନମତେ-

'ତେଜସ୍ୱୀ ଛାତ୍ର' ଗାଳ୍ପିକ ନନ୍ଦଙ୍କ 'ଚିତ୍ର' ଗଳ୍ପ ସଂକଳନସ୍ଥ ପ୍ରଥମ ଗଳ୍ପ। ଆଲୋଚ୍ୟ ଗଳ୍ପଟି ବହୁମୁଖୀ ଭାବ ବିଭବରେ ବିମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ତତ୍କାଳୀନ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଯେ ଏକ ଅସପତ୍ନ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ। ପ୍ରଥମତଃ ଦରିଦ୍ର କୃଷକ ବାଳକ ବୀରର ବିଦ୍ୟାଧ୍ୟୟନ ପ୍ରତି ଅଦମ୍ୟ ଅଭିଳାଷ, ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ସଦାଚାରୀ ହେବାର ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଦାନ ଓ ତୃତୀୟତଃ କୁସଂସ୍କାର କବଳିତ ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ଶିକ୍ଷାର ବିସ୍ତାର ଆଦି ମହନୀୟ ଭାବ ସଂପଦକୁ ଉପଜୀବ୍ୟ ଉପାଦାନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପଟି ରସୋତୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଦ। ବିଦ୍ୟାଧ୍ୟୟନ ପ୍ରତି କୋମଳମତି ବାଳକମାନଙ୍କର ସଦିଚ୍ଛା ଓ ଆନ୍ତରିକତା ଥିଲେ କୌଣସି ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ଯେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସାଜି ପାରେ ନାହିଁ ସେ ସଂପର୍କରେ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ଯେଉଁ ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ ଉକ୍ତିଟି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ତାହା କାଳଜୟୀ ଓ ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ ହୋଇପାରିଛି, ଯଥା- "ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଯାହାର ଗୋଟିଏ ନୈସର୍ଗିକ ଆଗ୍ରହ ଜାତ ହୋଇଅଛି, ତା' ଆଗରେ ଆଉ କିଛି ବାଧାବିଘ୍ନ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ତାକୁ ଅଟକାଇ ପାରିବ ନାହିଁ।"

ମୁଖ୍ୟତଃ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ 'ବୀର' ଚରିତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ କୋମଳମତି ବାଳକମାନଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ଏକାଗ୍ରତା ଓ ସଦିଚ୍ଛା, ସଦାଚାରୀ ହେବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରେରଣା, ସମଦର୍ଶୀ ଓ ସସ୍ନେହ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ, ପରପୋକାରୟ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ତଥା ନ୍ୟାୟପର, ବିଶ୍ୱାସୀ ଓ ଦୟାଳୁ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉପଦେଶମାନ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଥିବାର ଲକ୍ଷିତ ହୁଏ। ବସ୍ତୁତଃ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପଟି ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଆଦି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ରଚିତ ଏକ ନୀତିଶିକ୍ଷାମୂଳକ ଗଳ୍ପ ଭାବରେ ପାଠକାଦୃତ ଓ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ନୀତିନିଷ୍ଠ ଜୀବନଯାପନ ପାଇଁ ଯେ ଅଭିପ୍ରେତ ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ ନାହିଁ।

ସମୟର ଆହ୍ୱାନ ଓ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଭାବରେ ଗାଳ୍ପିକ ନନ୍ଦଙ୍କ ରଚିତ 'ଜଗୁ ଚୌକିଦାର' ଗଳ୍ପ ଏକ ସାର୍ଥକ ଓ ସଫଳ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ। ନ୍ୟାୟପର ଓ ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ଜୀବନଯାପନ ଯେ ମାନବ ଜୀବନର ପରମ ଧର୍ମ ଏହା ହିଁ ଚିତ୍ରିତ ଚରିତ୍ର ଜଗୁର କର୍ମରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି। ସତ୍ୟପଥରେ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରୁଥିବା ଜଗୁ ଜମିଦାର ଚୌଧୁରୀ ସାମନ୍ତଙ୍କ ପ୍ରରୋଚନାରେ ତଥା କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅନ୍ୟାୟକୁ ପ୍ରଶୟ ଦେଇନି। ଯଦିଓ ଜମିଦାରଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହରେ ଚୌକିଦାର ବୃତ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି କିନ୍ତୁ ସର୍ବଦା ନ୍ୟାୟପଥରେ ରହି ବିବେକାନୁମୋଦିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି। ଜମିଦାରଙ୍କ ଅନ୍ୟାୟ ଅନୀତିକୁ ଗ୍ରହଣ ନକରି ପରିଶେଷରେ ଚାକିରୀ ହରାଇ ବାଡ଼ିବଗିଚାରେ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରିଛି। ମୁଖ୍ୟତଃ ଅଲୋଚ୍ୟ ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ନନ୍ଦ ଦୁଇ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଗୁଣର ଅଧିକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟଧାରାର ବର୍ଣ୍ଣନା ସହ ସମାଜର ଉଚ୍ଚାସନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନୈତିକ ସ୍ଖଳନ, କୁମନ୍ତ୍ରଣା ଓ କୁବୁଦ୍ଧିକୁ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଦେଖାଇବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛନ୍ତି। ଯାହିଁରୁ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ସମାଜାନୁଶୀଳତା ଦକ୍ଷତାର ପରାକାଷ୍ଠା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇପାରିଛି।

ପୁନଶ୍ଚ 'ଛୋଟା ରାମ ଦାସ' ଚିତ୍ର ଗଳ୍ପ ସଂକଳନସ୍ଥ ତୃତୀୟ ଗଳ୍ପ। ଗଳ୍ପଟି ୧୯୦୬ ମସିହାରେ 'ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ' ପତ୍ରିକାରେ ୧୦ମ ଭାଗ, ୩ୟ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ। ଗଳ୍ପଟିରେ ପ୍ରଭୁପ୍ରୀତି, ସାଧୁତା ଓ ସଙ୍କୋଚତା ଆଦି ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରତି ରାମ ଦାସର ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି। ପ୍ରଭୁପ୍ରୀତିର ଯଥାର୍ଥ ନିଦର୍ଶନ ରାମଦାସ ଚରିତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଗାଳ୍ପିକ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ଦେଖାଇଛନ୍ତି। ନିଜ ଜୀବନକୁ ତୁଚ୍ଛମଣି ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସଙ୍କ ପ୍ରତି ରାମ ଦାସର ଭକ୍ତି, ପ୍ରୀତି ଓ ଆନୁଗତ୍ୟ ଓ ଭଗବତ୍ ସତ୍ତାଙ୍କ ଉପରେ ଅଖଣ୍ଡ ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ଗଳ୍ପଟିକୁ ସାର୍ଥକ ବିମଣ୍ଡିତ କରେ। ଯାହାକି ରାମ ଦାସର ବକ୍ତବ୍ୟରୁ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ, ଯଥା- "ହେ ପତିତପାବନ, ଅନିତ୍ୟ ସଂସାର, ଦିନେ ଯାଇଥାନ୍ତି, ଆଜି ଯାଉଛି, ଦୁଃଖ ନାହିଁ, ମୋହର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ମୁଁ କଲି, ଗୋବିନ୍ଦ ମୋହର ଆଶ୍ରୟଦାତା, ଅନ୍ନଦାତା; ଜାଣି ଶୁଣି ତାହାଠାରେ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା କରିବାଠାରୁ ମହାପାପ ନାହିଁ, ମୁଁ ନ କହି ରହିପାରି ନଥାନ୍ତି, ଛାର ଜୀବନପାଇଁ ଏତେ କପଟତା କରନ୍ତି, ଯାଉ ଜୀବନ, ଭୋ ପତିତପାବନ, ଉଦ୍ଧାର କର।"

ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ 'ପ୍ରତିଶୋଧ' ଐତିହାସିକ ସମତୁଲ ଗଳ୍ପ ହେଲେ ହେଁ ଇତିହାସର ଭିତ୍ତି କିନ୍ତୁ ସୁଦୃଢ଼ ନୁହେଁ। ଅଧିକନ୍ତୁ ଐତିହାସିକ ଚରିତ୍ରଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବିକ୍ରମଦୁର୍ଗର ରାଜା ପ୍ରତାପଶେଖରଙ୍କ ଅଭିମାନ ଓ ଅହଂକାର। ପୁନଶ୍ଚ ଏହି ଅହଂକାର ଓ ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗଦ୍ୱାରା କିପରି ଗୋପୀନାଥ ଦେବଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ରାଜ୍ୟରୁ ବିତାଡ଼ିତ କରାଯାଇଛି ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳରେ ଘଟଣାଚକ୍ରରେ ପ୍ରତାପଶେଖରଙ୍କ ମନ ପରିବର୍ତ୍ତନ, ଭୁଲ୍ ସ୍ୱୀକାର ଆଦି ଘଟଣା ଗଳ୍ପଟିକୁ ଏକ ଭିନ୍ନ ମୋଡ଼ ପ୍ରଦାନ କରିଛି। ମୁଖ୍ୟତଃ ଗର୍ବ, ଦମ୍ଭ ଓ ଅଭିମାନ ଯେ କ୍ଷଣକାଳସ୍ଥାୟୀ ତାହା ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ। ଏତଦ୍‌ସହ ନଶ୍ୱର ସଂସାରରେ ସଖ୍ୟଭାବ ଘେନି ଜୀବନଯାପନ କରିବାକୁ ଗାଳ୍ପିକ

ନନ୍ଦ ଗଳ୍ପରେ ଯେଉଁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥା ଶାଶ୍ୱତ ସତ୍ୟର ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ତହିଁରୁ ମହାଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ମାନବବାଦର ମହିମା ସ୍ପଷ୍ଟ ବାରି ହୋଇପଡ଼େ, ଯଥା-"ସଂସାର ଅନିତ୍ୟ, ମାନବର ଭୌତିକ ଶରୀର ମ୍ଧ ଅନିତ୍ୟ, ଆଜି ଯାହା ସହିତ ନାନା ଦ୍ୱେଷପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବହାର କରୁଅଛୁଁ, ହୁଏତ କାଲି ସେ ଅମର ଧାମକୁ ଯିବେ ବା ଆମ୍ଭେ ଯିବୁ, ତାହାର ସ୍ଥିରତା ନାହିଁ। ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣଙ୍କର ନଶ୍ୱର ଦେହତ୍ୟାଗ ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତ ହିଂସା ଦ୍ୱେଷ ନିରର୍ଥକ ହୁଏ। ଏଣୁ ଶତ୍ରୁ ହେଉ ବା ମିତ୍ର ହେଉ, ସମସ୍ତଙ୍କର ସମ୍ପଦରେ ହର୍ଷ ଓ ବିଷାଦରେ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିବା ମହାଜନାନୁମୋଦିତ ଧର୍ମ।

ପାତିବ୍ରତ୍ୟ ଓ ଏକପତ୍ନୀ ବ୍ରତ ତଥା ନାରୀ ଶିକ୍ଷାକୁ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ 'ସଂଯମ' ଗଳ୍ପଟି ରଚିତ। ଗଳ୍ପ ନାୟିକା ରୋହିଣୀ, ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ଅନ୍ତେ ଯେଉଁ ବିବେକାନୁମୋଦିତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିଛି ତହିଁରୁ ଗଳ୍ପର ନାମକରଣ ସାର୍ଥକତା ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ। ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁପରେ ନିରାଭରଣ ବେଶ ଧାରଣପୂର୍ବକ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ମଧୁର ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ହୃଦୟରେ ସେ ଧାରଣ କରିଛି ଓ ପୁନଃ ବିବାହ ନକରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପିତାଙ୍କୁ ଜଣାଇଛି। ରୋହିଣୀର ଏତାଦୃଶ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ଗାଳ୍ପିକ ତା'ର ପତିପରାୟଣ ମନୋଭାବର ନିଦର୍ଶନ ଦେବା ସହ ରାଧାଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ମୁଖରେ ଯେଉଁ ଉକ୍ତିଟି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ତହିଁରୁ ନାରୀପୁରୁଷ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିବାର ଅଧିକାର ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କର ରହିଛି, ତାହା ପ୍ରତିପାଦିତ ହୁଏ, ଯଥା-"ମୋହର ଶ୍ରମ ସାର୍ଥକ ହେଲା, ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ କନ୍ୟାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲି, ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ କହିଥାଏଁ, ପୁଅମାନଙ୍କୁ ଯେପରି ଶିକ୍ଷା ଦେବା ଉଚିତ, କନ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ମଧ ତଦ୍ରୂପ ଦେବା ଉଚିତ।"(ଚିତ୍ର, ପୃ.୪୫)। ବାସ୍ତବରେ ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ଗାଳ୍ପିକ ନନ୍ଦଙ୍କର ଏତାଦୃଶ ମନୋଭାବ ଓ ସଦିଚ୍ଛା ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ।

ଶିଷ୍ଟ ପାଳନ ଓ ଦୁଷ୍ଟ ଦଳନ ହେଉଛି ଗାଳ୍ପିକ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦଙ୍କ 'ଗଦା ଡକାଏତ' ଗଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ। ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପ ରହିଛି ଶୋଷିତ ବର୍ଗର ଶୋଷକ ଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରତି ପ୍ରଥମ ରକ୍ତାକ୍ତ ପ୍ରତିବାଦ ଓ ପ୍ରତିଶୋଧର ନିଚ୍ଛକ ପ୍ରତିଛବି। ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଉଷା କାଳରେ ଏତାଦୃଶ ସମାଜବାଦୀ ତଥା ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଗଳ୍ପ ରଚନା ଯେ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କର ଦୂରଦୃଷ୍ଟିର ପରିଚାୟକ, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ। ଶୋଷିତ ବର୍ଗର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ଗଦାଧର ଯୁବକବାହିନୀ ସାହାଯ୍ୟରେ ସଇତାନ୍, ଅର୍ଥପିଶାଚ ଓ ନାରୀ ଦେହ ଲୋଭୀ ଜମିଦାର ପୁତ୍ର ଗୋପୀର ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଦୁର୍ନୀତିର ପ୍ରତିରୋଧ କରିଛି ଓ ଶେଷକୁ ଗୋପୀର ଦମନ ନିମନ୍ତେ ଗଦାଧରର ଆଘାତରେ ଗୋପୀର ପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ିଯାଇଛି। ଅଥଚ ଗଦାଧର ଗୋପୀର ମୃତ୍ୟୁ ଅନ୍ତେ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ ସହ ସମବେଦନାରେ ରାଧାଶ୍ୟାମ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ପାଖରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଛି। ମୁଖ୍ୟତଃ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ଗଦାଧର ଚରିତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ଜର୍ଜରିତାଗୁଡ଼ିକରୁ ମୁକୁଳି ଆସି ନିଜ ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ୍ୟରେ ଆସ୍ଥା ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଯେଉଁ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି ତାହା ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ ଓ ଅନନ୍ୟ।

ସଂକଳନସ୍ଥ 'ସୌଦାମିନୀ' ଗାଳ୍ପିକଙ୍କର ଏକ ଅନ୍ୟତମ ଗଳ୍ପ। ଯହିଁରେ ତତ୍କାଳୀନ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ପ୍ରତିଛବି ପ୍ରତିଫଳିତ। ନିଷ୍ଠୁର ମଦ୍ୟପ ସ୍ୱାମୀର ନିର୍ଯ୍ୟାତନା, ପତିପ୍ରାଣା ସୌଦାମିନୀର ସହନଶୀଳତା ଏବଂ ଶେଷକୁ ଜଳଧରର କ୍ରୁର ଆଘାତରେ ଝିଅ କମଳାର ମୃତ୍ୟୁ ଗଳ୍ପଟିକୁ କରୁଣ ରସସିକ୍ତ କରିଛି। ମୁଖ୍ୟତଃ ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ପରୋକ୍ଷଭାବେ ମଦ ହିଁ ପାରିବାରିକ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ଅଶାନ୍ତିର ଯେ ପ୍ରଧାନ କାରଣ ଏହାକୁ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି। ପୁନଶ୍ଚ 'ପ୍ରତିଶୋଧ' ଗଳ୍ପ ପରି 'ଭୀଲ ବାଳକ' ଗଳ୍ପରେ ମଧ ଇତିହାସର ଭିତ୍ତି ଦୃଢ଼ ନୁହେଁ। କେବଳ ସାମାଜିକ ଜୀବନକୁ ପରିମାର୍ଜିତ, ମାନବ ଜୀବନରେ ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ସୃଷ୍ଟି ନିମନ୍ତେ ଗାଳ୍ପିକ ଐତିହାସିକ ଚରିତ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଦୁଇ ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି। 'ପ୍ରତିଶୋଧ' ଗଳ୍ପରେ ରାଜା ପ୍ରତାପଶେଖରଙ୍କ ଅଭିମାନ ଓ ଅହଂକାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟକୁ ଅପସରି ଯିବା ସହ ସେ ନିଜର ଭୁଲ୍ ବୁଝି ପାରିଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ 'ଭୀଲ ବାଳକ' ଗଳ୍ପରେ ଆଦିବାସୀ ଭୀଲ ବାଳକର ବୀରତ୍ୱ, ରାଜପୁତ୍ର ବୀର ସିଂହଙ୍କୁ ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟଙ୍କ କବଳରୁ ଉଦ୍ଧାର ଓ ବୀର ସିଂ ଭୀଲ ବାଳକର ବୀରତ୍ୱ ଦେଖି ସେନା ବାହିନୀର ସେନାପତି ହେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପ୍ରଦାନ ଆଦି ଗଳ୍ପଟିକୁ ସୁଖପାଠ୍ୟ କରିଛି। ମୁଖ୍ୟତଃ ଶରଣାଗତକୁ ଶରଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଯେ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱର ଯେ ପରମ ଧର୍ମ ଏହା ହିଁ ଭୀଲ ବାଳକ ଚରିତ୍ରରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନୁମିତ ହୁଏ। ପୁନଶ୍ଚ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କର 'ଦୁଇଭାଇ' ଗଳ୍ପଟି ପାରିବାରିକ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିନିୟତ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଥିବା କଳହକୁ ହିଁ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଗତିଶୀଳ। ଏଥିରେ ରହିଛି କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା ପ୍ରତି ଜ୍ୟେଷ୍ଠର ଅସୂୟା ଓ ଈର୍ଷାଭାବ। ଜଣେ ସ୍ୱାର୍ଥ ତ୍ୟାଗକୁ ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ମନେ କରୁଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟଜଣେ ଈର୍ଷା ଭାବର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଅନିଷ୍ଟ ସାଧନ କରିବାକୁ ତତ୍ପର। ଏହା ଏକ ଚିର ଚରିତ ଘଟଣା ହେଲେ ମଧ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ଏହିଭଳି ଘଟଣା ଯେ ସମାଜିକ ସ୍ଥିରତା ଓ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ଅନ୍ତରାୟ ଏଥିରେ ଦ୍ୱିମତ ନାହିଁ।

ଉପସଂହାର:

ପରିଶେଷରେ ଗାଳ୍ପିକ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦଙ୍କ ପ୍ରତିଟି ଗଳ୍ପର ମୂଳାଧାର ଭୂମି ହେଉଛି ତତ୍କାଳର ସମାଜ। ସାମାଜିକ ଜୀବନର ପରିଧି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିନିୟତ ପରିଲକ୍ଷିତ ଘଟଣା ଓ ଘଟଣାର ନିଚ୍ଛକ ଚିତ୍ରର ଏକ ଚାରୁ ଚିତ୍ରଶାଳା ହେଉଛି 'ଚିତ୍ର' ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ, ଏହା

ନିଃସନ୍ଦେହ। ତେଣୁ ଏହା ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ର ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଚିତ୍ରାର୍ପିତ ନୈବେଦ୍ୟ ରସ ପିପାସୁ ସୁଧି ପାଠକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ। ସମାଜର ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ରକୁ କଏଦ କରି ଅକ୍ଷୟ ଅକ୍ଷରରେ ଆବଦ୍ଧ ରଖିବାର ସଯତ୍ନ ସଦିଚ୍ଛା ଓ ପରାକାଷ୍ଠା ଯେ ଆଲୋଚ୍ୟ ସଂକଳନରେ ନିହିତ ଏହା ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ:

୧. ନନ୍ଦ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର। ଚିତ୍ର। ଅଗ୍ରଦୂତ, ବାଙ୍କାବଜାର, କଟକ-୨, ୨୦୨୨।

୨. ଦାସ, ଗୌରହରି। ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ: କାଲି, ଆଜି ଓ କାଲି। ସାହିତ୍ୟ ଅକାଦେମି, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ୨୦୧୪।

୩. ବାରିକ, ଡକ୍ଟର କବିତା। ଶହେ ବର୍ଷର ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଏକ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ୧୮୯୮-୧୯୯୮। ତୃତୀୟ ମୁଦ୍ରଣ, ବିଦ୍ୟାପୁରୀ, ବାଲୁବଜାର, କଟକ, ୨୦୧୭।

୪. ସାମଲ, ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ। ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଇତିବୃତ୍ତ। ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ, ୨୦୧୯।

❖ ❖ ❖